

tpa

Biznis u Srbiji iz ugla finansijskih direktora

**TPA Srbija
Istraživanje**

2023

CILJ ISTRAŽIVANJA

Istraživanje ima za cilj sticanje informacija o tržišnim trendovima u privredi, ali i o planovima reorganizacije pravnih lica iz ugla rukovodilaca sektora finansija. Poseban aspekt je posvećen izazovima u sektoru finansija globalnih i domaćih kompanija. Dobijene informacije i rezultati istraživanja mogu biti od pomoći finansijskim direktorima, ali i rukovodiocima drugih sektora, za kvalitetnije planiranje i donošenje odluka. U istraživanju je učestvovalo pedeset finansijskih direktora.

OBLASTI ISTRAŽIVANJA

Globalne i lokalne tržišne okolnosti u Republici Srbiji otvaraju brojna pitanja:

- Koji su najznačajniji trendovi u privrednim kretanjima?
- Šta čini strateške prioritete u poslovanju pravnih lica?
- Kakve su predikcije u vezi sa promenom ukupnog broja zaposlenih u 2024. u odnosu na 2023. godinu?
- Koje poslovne rizike rukovodioci percipiraju kao najveće?
- Kada se planira početak primene veštačke inteligencije u nekom segmentu kompanijskog poslovanja?
- Na koji način kompanije planiraju da investiraju višak kompanijske likvidnosti?

Rezultati istraživanja pružiće svojevrsni putokaz za unapređenje procesa planiranja, a sve u cilju optimalnog upravljanja resursima kompanija i donošenja ispravnih odluka.

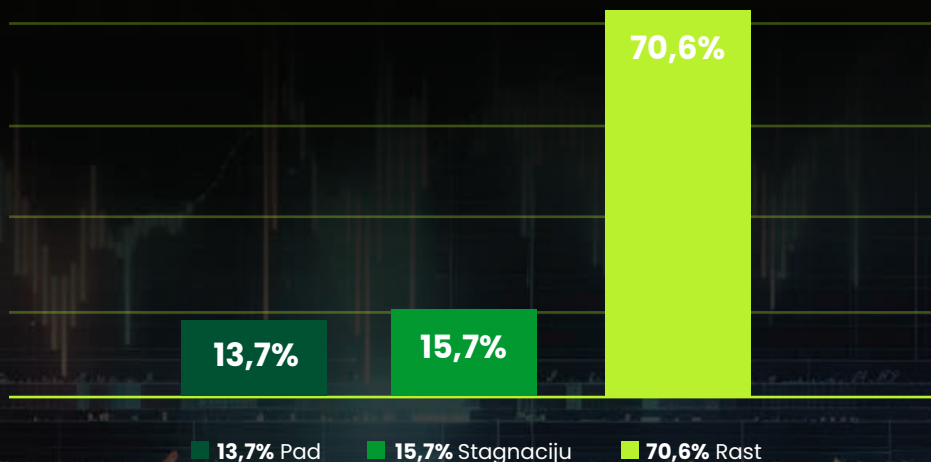
tpa

**Rezultati
istraživanja**

Prema Vašim finansijskim izveštajima, da li je Vaš biznis zabeležio rast ili pad prihoda tokom H1 2023. godine, u odnosu na H1 2022. godine?

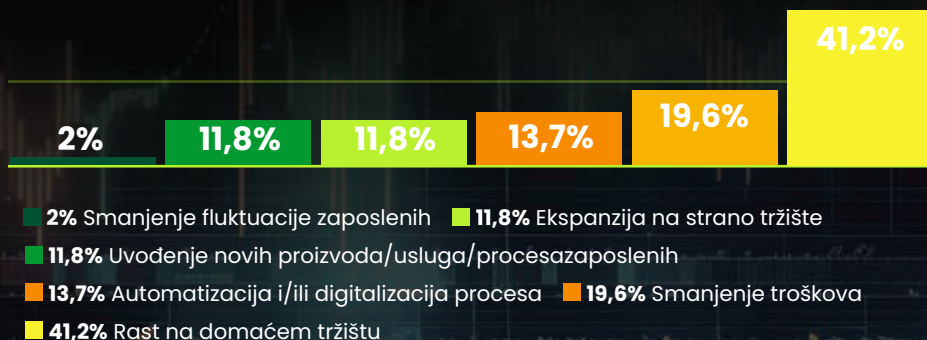
Ana Arnaut Vučenović

Head of Finance and
Administration, TX Services

Kod većine ispitanih kompanija je zabeležen rast prihoda u odnosu na isti period 2022. godine.

Rezultat ankete je u saglasnosti i sa izveštajem Republičkog zavoda za statistiku prema kom je najviši indeks rasta poslovnih prihoda zabeležen u uslužnim delatnostima. Jedan od razloga povećanja poslovnih prihoda je svakako uticaj „post covid“ perioda u kom su industrije poput turizma, saobraćaja, ugostiteljstva doživele ponovo ekspanziju. Pored toga, evidentan je efekat uticaja inflacije na poslovne prihode, ali i na poslovne rashode.

Koji su Vam strateški prioriteti u poslovanju?

Gotovo je nemoguće zamisliti kompaniju, bez obzira na njenu veličinu ili industriju u kojoj posluje, da među strateškim ciljevima u narednom periodu nema i unapređenje poslovanja kroz nove tehnologije.

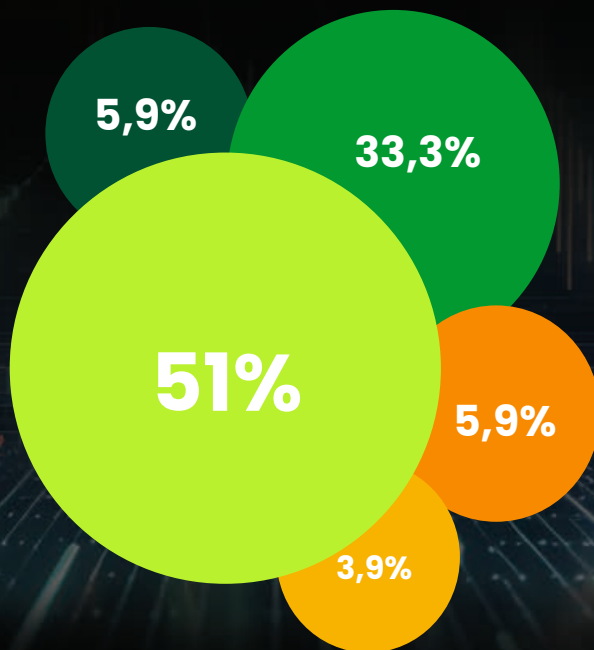
I mi u TPA Srbija smo potpuno svesni ovih okolnosti, te planiramo da u 2024. godini implementiramo RPA (Robotic Process Automation), što će nama i našim klijentima u Odeljenju računovodstva učiniti poslovanje efikasnijim i omogućiti da se više fokusiramo na stvarne potrebe svakog klijenta.

Bojan Žepinić

Rukovodeći partner,
TPA Srbija

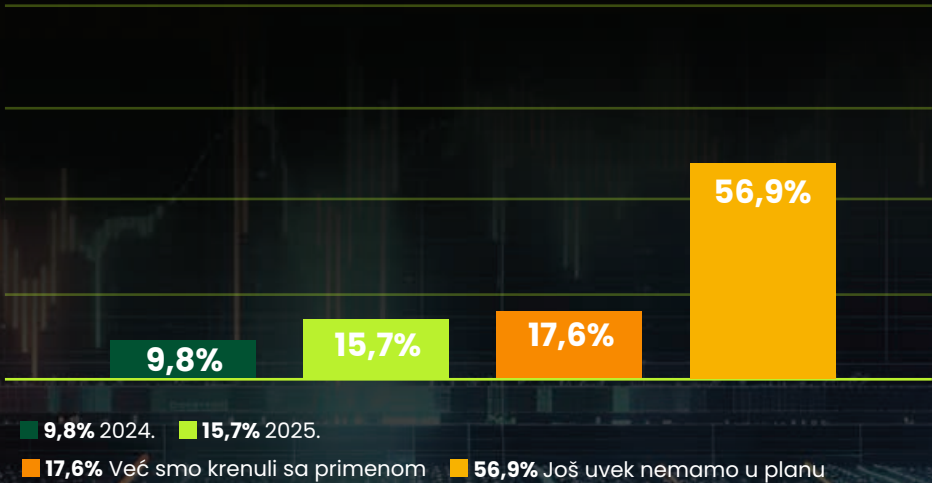
Kakva je Vaša predikcija vezana za promenu ukupnog broja zaposlenih u okviru Vaše kompanije u januaru 2024. godine u odnosu na januar 2023. godine?

Naša kompanija je ove godine dobila 15 novih zaposlenih, čime je ukupan broj zaposlenih u TPA Srbija porastao na preko 60. S obzirom na visoku senzibilisanost naše organizacije na efikasnost, broj zaposlenih je ipak rastao manje od prihoda kada se uporedi početak 2023. i 2024. godine.

- **3,9%** Smanjiće se za više od 10%
- **5,9%** Smanjiće se za 5 do 10%
- **5,9%** Povećaće se za više od 10%
- **33,3%** Povećaće se za 5 do 10%
- Neće biti značajnih promena

Kada procenjujete da će Vaša kompanija početi sa primenom veštačke inteligencije u nekom segmentu Vašeg poslovanja?

Rezultati su očekivani imajući u vidu virtuelne asistente u bankarskom sektoru, veštačku inteligenciju (AI) koja vrši poslovno odlučivanje uz primenu velikog broja parametara (kao npr. customer experience analize ili logistički poslovi).

AI se sve više koristi u poslovima gde su prisutne automatizovane aktivnosti ili je potrebno obraditi ogromnu količinu podataka u cilju nalaženja optimalnog rešenja. Međutim, AI još uvek nije primenljiv u poslovima gde je potrebno iskustvo i kreativnost, a pitanje je i da li će moći i do koje mere da se koristi u tim oblastima. Rezultati istraživanja u narednim godinama će nam verovatno dati odgovor.

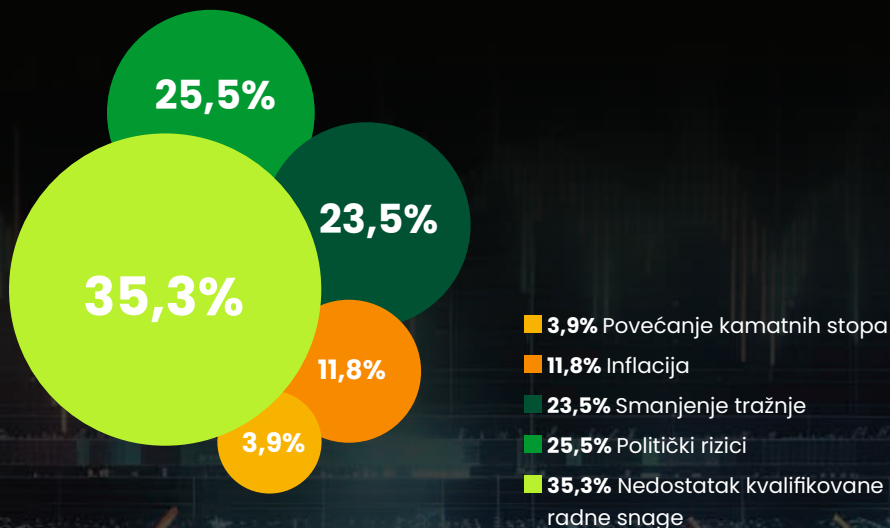

Ana Perović

Tax Director,
TPA Srbija

Za koje od navedenih faktora smatrate da će predstavljati najveće rizike za Vaše poslovanje u 2024?

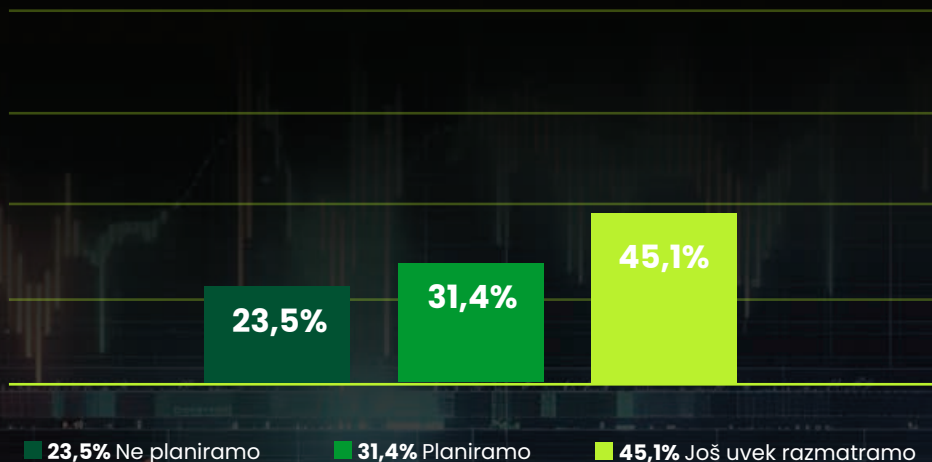
Tomas Haneder

Rukovodeći Partner,
TPA Group

Situacija na tržištu rada i dalje će biti glavni izazov za naše poslovanje u 2024. godini, ne samo u Srbiji već i u celom regionu CEE/SEE. Stoga je plan da se fokusiramo na digitalizaciju i automatizaciju kako bismo bili inovativni i ostali konkurentni u budućnosti. Politička situacija u svetu postala je nestabilnija, sa posledicama po sve vrste poslovanja.

Iako nije lako pripremiti se za potencijalne posledice, važno je imati u vidu mogućnosti daljeg razvoja događaja.

Da li planirate da povećate cene Vaših usluga/proizvoda u 2024. uzimajući u obzir visoku inflaciju, rast kamatnih stopa i povećanje plata?

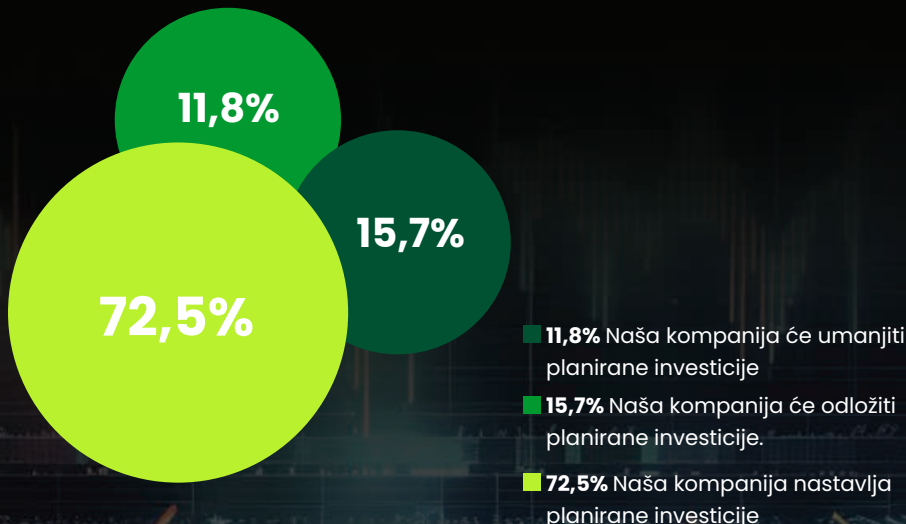
Zavisno od industrije u kojoj kompanije posluju, sigurno je da većina razmišlja i planira povećanje cena svojih usluga uzimajući u obzir inflaciju, rast troška zarada i troška finansiranja. Ipak, zavisno od industrije, neke kompanije će to lakše realizovati od drugih.

Mišljenja sam da u visokokonkurentnoj građevinskoj industriji neće biti moguće da se povećanjem cena usluga kompenzuje rast navedenih troškova. Realnije je da u 2024. godini firme apsorbuju deo tih troškova na teret svojih rezultata.

Ljubomir Đurović
Finansijski direktor,
Penta Ge.Co. Construction

Kako će povećanje referentne stope u Srbiji u 2023. uticati na planirane investicije vaše kompanije u 2024. godini?

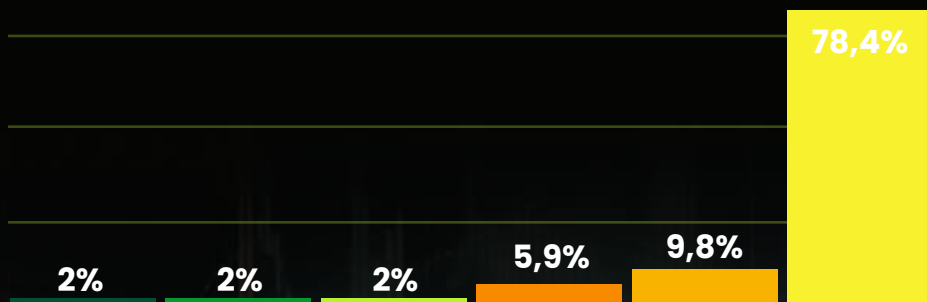

Ana Arnaut Vučenović

Head of Finance and
Administration, TX Services

Preko dve trećine kompanija obuhvaćenih istraživanjem predviđa da će nastaviti sa realizacijom planiranih investicionih aktivnosti uprkos povećanju referentne kamatne stope. S obzirom na to da veće kamatne stope prirodno smanjuju interes za kreditima i investicijama, a povećavaju interes za štednjom, ovakav, naizgled neočekivan rezultat je, pre svega, odlična vest za privredu u Srbiji i potencijalno dobar znak u prilog oporavku privrede u srednjem roku. Može se zaključiti da privreda dočekuje restriktivne mere NBS kao očekivane, pa čak i neophodne kako bi se suzbila i dalje visoka inflacija u zemlji u poredenju sa EU, kao i da postoje pozitivna očekivanja privrede za predstojeću godinu.

Da li planirate da promenite strukturu izvora finansiranja u 2024. godini?

- **2%** Da, povećaćemo kreditiranje od strane centrale, a zadržati isti nivo kreditiranja kod banaka kao u 2023. godini
- **2%** Da, povećaćemo kreditiranje od strane centrale, a smanjiti kreditiranje od strane banaka
- **2%** Promenićemo ročnost kredita kod banaka na kraći rok nego u 2023. godini
- **5,9%** Promenićemo ročnost kredita kod banaka na duži rok nego u 2023. godini
- **9,8%** Da, smanjićemo kreditiranje od strane banaka
- **78,4%** Ne planiramo promenu strukture izvora finansiranja

Jasno je da su se u većini slučajeva tržišni subjekti već prilagodili značajnom poskupljenju izvora finansiranja i da bilo kakva promena samo može dovesti do dodatnih rizika i/ili troškova.

Usled nestabilnosti izazvane pandemijom, privredni subjekti su zadržali visok nivo opreznosti prilikom zaduživanja, što je samo pojačano dodatnom neizvesnošću zaoštavanja monetarne politike u zemlji.

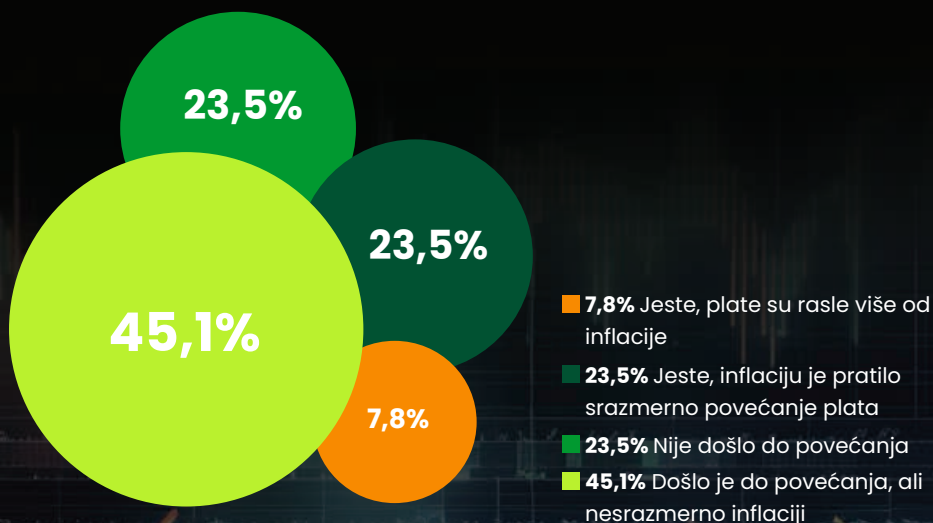
Definitivno će u narednom periodu, ukoliko ne dođe do relaksacije kamatnih stopa, struktura izvora finansiranja ostati nepromenjena.

Žarko Vuković

CFO,
OMV

Da li je rast inflacije u Srbiji u Vašoj kompaniji pratilo srazmerno povećanje plata zaposlenih u 2023?

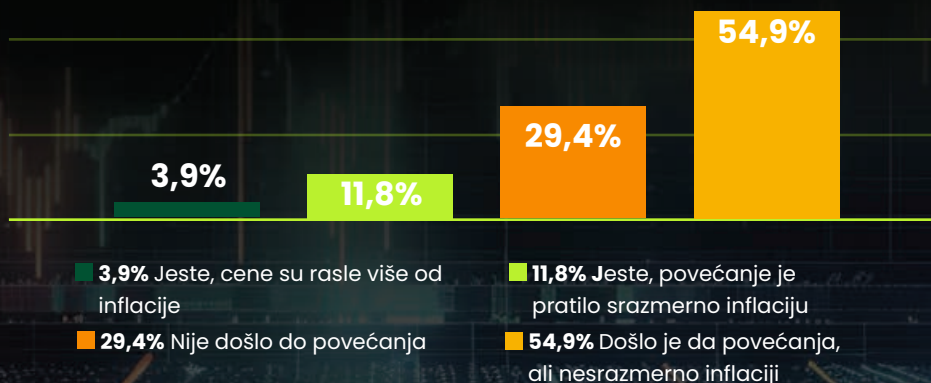
Bojan Lukić

Poreski menadžer,
TPA Srbija

Na osnovu dobijenih rezultata, zaključak je da rast plata prati rast inflacije, ali ne u dovoljnoj meri. Uzimajući u obzir da se trend rasta inflacije nastavlja, ali i sa druge strane činjenicu da zarada čini bitnu komponentu u ukupnoj satisfakciji zaposlenih, poslodavcima na ovom polju predstoje značajni izazovi.

Da li je rast inflacije u Srbiji u Vašoj kompaniji pratilo srazmerno povećanje cena usluga/proizvoda Vaše kompanije?

Najveći broj kompanija u Srbiji ne prati rastom svojih cena znatan rast inflacije sa kojom su suočene u poslednje dve godine. Bitno je izdvojiti da 29% ispitanika nisu uspeli uopšte da povećaju cene svojih usluga ili proizvoda, što ukazuje na jako lošu ekonomsku situaciju takvih kompanija i njihovu poziciju na tržištu, imajući u vidu značajan rast cena inputa potrebnih za njihovo poslovanje.

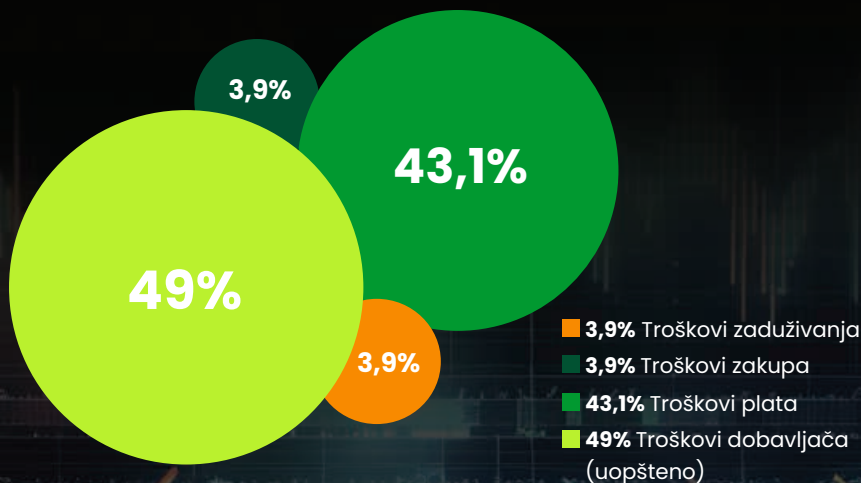
Očekuje se nastavak rasta inflacije u narednom periodu, što će biti veliki izazov za sve kompanije da se izbore sa ovim trendom, čak i za malobrojne kompanije koje su to uspele do sada.

Mirela Arsić

Senior menadžer u Odeljenju
poreskog savetovanja,
TPA Srbija

Za koje od navedenih troškova očekujete najveće povećanje u Vašem budžetu u 2024. u odnosu na 2023?

Ognjen Jovanović

Direktor Odeljenja za računovodstvo i obračun zarada, TPA Srbija

Rezultati ankete pokazuju da većina anketiranih očekuje najveće povećanje troškova dobavljača i troškova plata. Ovakva očekivanja su u skladu sa predviđenim rastom skoro svih poreskih prihoda, definisanih budžetom Vlade Republike Srbije, sa jedne strane, kao i činjenicom da u velikom broju kompanija zarade zaposlenih nisu ili nisu u dovoljnoj meri pratile inflatorna kretanja. Time se nameće zahtev usklađivanja zarada sa troškovima života, kao preduslov za očuvanje ljudskih resursa, kao ključnog i već deficitarnog faktora daljeg ekonomskog i finansijskog rasta i prosperiteta.

ESG (environmental, social and governance) strategija je na agendi većine upravnih odbora kompanija. Da li planirate da u 2024. opredelite više sredstava za kreiranje/implementaciju ESG strategije u odnosu na prosek koji ste godišnje opredeljivali u prethodne 3 godine poslovanja?

Rezultati sprovedenih istraživanja ukazuju na podizanje svesti kompanija koje sve više u fokus svog poslovanja uključuju faktore zaštite životne sredine, društvene odgovornosti i savesnog korporativnog upravljanja, kao sastavne delove svoje poslovne strategije.

Veći pristup tržištu kapitala i povoljnijim uslovima finansiranja, racionalnija upotreba i ušteda resursa koja rezultira optimizacijom poslovanja, privlačenjem kvalitetnijih i talentovanih radnika, kao i povećanjem ugleda preduzeća na lokalnom i globalnom tržištu, samo su neke od prednosti primene ESG.

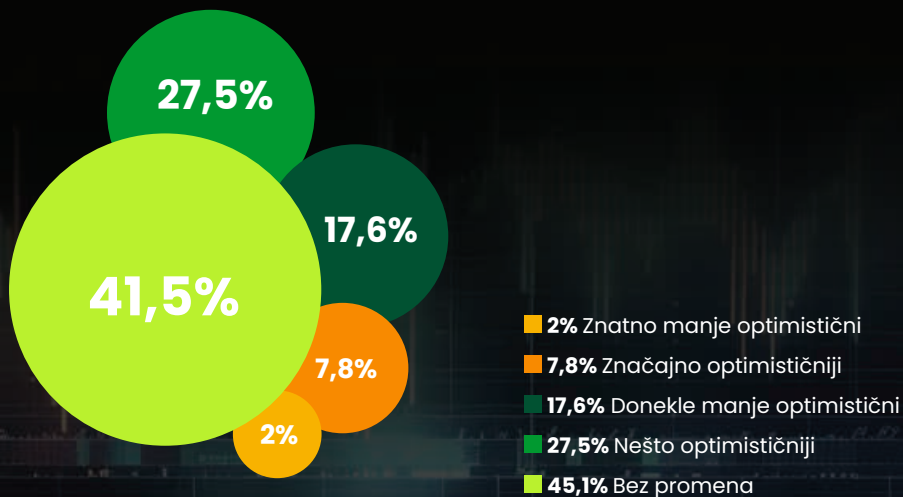
Anketa pokazuje da 64,7% ispitanika planira da nastavi ili uveća investicije u razvoj ESG strategije tokom 2024. godine. Očekuje se da će ovaj procenat rasti sa protokom vremena.

Nataša Marinković

Direktor u Odeljenju računovodstva, TPA Srbija

U odnosu na period od pre 6 meseci, kakvi su finansijski izgledi za Vašu kompaniju?

Ognjen Jovanović

Direktor Odeljenja za računovodstvo i obračun zarada, TPA Srbija

Istraživanje je pokazalo da 45,1% ispitanika smatra da će situacija ostati nepromenjena u vezi sa finansijskim izgledima njihovih kompanija u odnosu na period od pre 6 meseci. Ovakvi rezultati ukazuju na očekivanje većine da će izgledi za ekonomski rast ostati na istom nivou, imajući u vidu da se dostizanje targetiranog nivoa inflacije od oko 3% predviđa tek krajem 2024. godine, kao i da se, posledično, ne očekuju značajna smanjenja nivoa referentne kamatne stope Narodne banke Srbije u narednim mesecima. Takođe treba uzeti u obzir da je trenutna geopolitička situacija jedan od glavnih faktora globalne ekonomske volatilnosti i nepredvidivosti, što se oslikava i u raznolikosti rezultata ove ankete.

Strategija ima za cilj rezultat u budućnosti. Taktika ima za cilj rezultat sada. Kompanije sve češće očekuju rezultat sada. Da li planirate da u 2024. veći prioritet date upravljanju obrtnim sredstvima u odnosu na strateško planiranje?

U našem slučaju u 2024. godini akcenat pomeramo sa taktike i prioritet dajemo strateškom planiranju. U prethodnim godinama fokus je bio šta treba da radimo i kako to da uradimo na najbolji način, bavili smo se taktikom. Ulazimo u period kada kreće analiza zašto ovo radimo ovako, i kao najvažnije nameće se pitanje – šta je potrebno da ovo što radimo radimo brže i bolje?

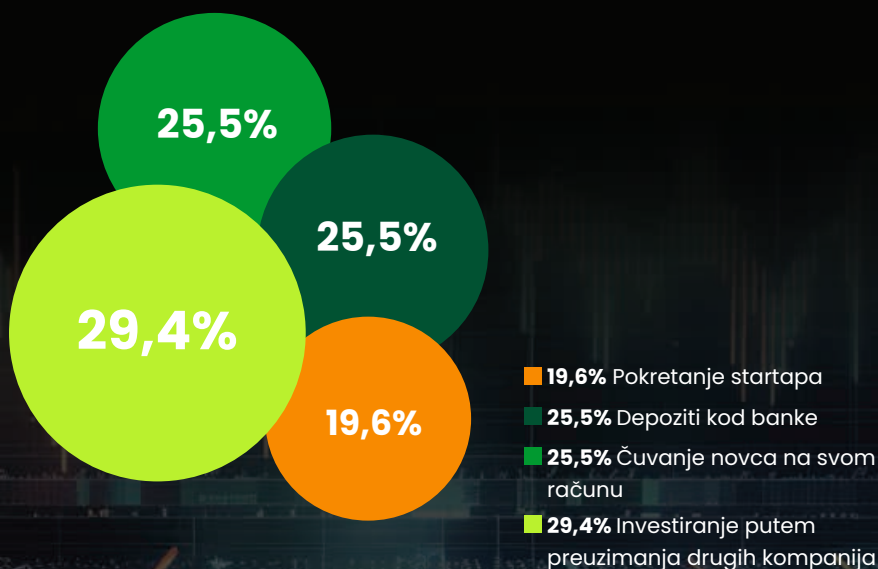

Jelena Hadžić

Head of Audit,
TPA Srbija

Na koji način biste investirali višak kompanijske likvidnosti?

S obzirom na to da se bavimo poslovima preuzimanja kompanija za potrebe naših klijenata, upućeni smo u rizike i benefite koje sa sobom nosi investiranje viška likvidnih sredstava u preuzimanje kompanija.

U našem slučaju odluka bi svakako išla u ovom smeru. Na tržištu postoji sve veći broj manjih porodičnih kompanija koje su interesantne za preuzimanje. Na bazi sprovedene ankete može se zaključiti da najveći broj učesnika deli moje mišljenje.

TPA Srbija

T: +381 11 65 58 800

E: office@tpa-group.rs

A: Makedonska 30 11000,
Beograd

Bojan Žepinić je rukovodeći partner kompanije TPA Srbija od 2010. godine i odgovoran je za celokupno poslovanje kompanije. Od 2020. godine, predsedavajući je član Upravnog odbora TPA Grupe.

Bojan je gostujući predavač, ali i stručni autor u domenu poreza i M&A.

TPA Srbija je članica TPA Grupe i jedna je od vodećih kompanija u oblasti računovodstva, poreskog savetovanja, revizije i IT rešenje u domenu finansija u Srbiji.

TPA Grupa ima preko 1.850 zaposlenih koji rade u 30 kancelarija u Albaniji, Austriji, Bugarskoj, Mađarskoj, Poljskoj, Republici Češkoj, Rumuniji, Srbiji, Slovačkoj, Sloveniji, Hrvatskoj i Crnoj Gori.

U septembru 2020. godine, TPA Srbija je postala punopravni član Baker Tilly International. Zahvaljujući saradnji kompanije TPA Srbija sa mrežom Baker Tilly International, 12 zemalja nezavisne TPA Grupe je povezano na globalnom nivou, a mi smo u mogućnosti da pružimo kvalitetne usluge u svim glavnim poslovnim centrima i regionima sveta.

